

ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

проф. Фролов С.М., студент Білопільська О.О.

Проблеми забезпечення стійкого розвитку безпосередньо пов'язані з цілим комплексом економічних і соціально-економічних характеристик (виробництво національного доходу на душу населення, зайнятість населення, чисельність населення, що живе за межею бідності, рівень захворюваності, середня тривалість життя та ін.). Це означає, що параметри, які характеризують стійкий розвиток, мають охоплювати три базові сфери – соціальну, економічну та екологічну. Цілеспрямоване управління соціально-економічним розвитком з метою досягнення його стійкого стану вимагає досконалого використання бюджету як найдієвішого інструменту державного регулювання соціально-економічних процесів. Розподіл здобутих благ шляхом бюджетних видатків, міжбюджетних відносин та інших фінансових механізмів повинен здійснюватися з урахуванням економічних, соціальних та екологічних параметрів, що уособлюють вимоги сталого розвитку.

Можна зробити висновок, що забезпечення стійкого розвитку країни полягає не лише в спрямуванні видатків на екологічні цілі зумовлені потребами забезпечення раціонального природокористування та ефективного природозбереження. Забезпечення стійкого розвитку полягає у розробленні ефективного бюджетного механізму економічного зростання на загальнодержавному та місцевому рівні, що ґрунтується на розвитку системи державних інститутів економічного розвитку, яка надає можливість посилити вплив бюджетного регулювання на соціально-економічний розвиток країни та адміністративно-територіальних одиниць.

Визначальне місце у системі бюджетів належить державному бюджету, доходи якого є фінансовою базою діяльності держави для здійснення її завдань і функцій. Держава поступово посилює централізацію коштів фондів охорони навколишнього природного середовища з метою їх концентрації для виконання державних та регіональних екологічних програм. З одного боку, таке явище можна характеризувати позитивно, оскільки збільшення обсягів відповідних фондів на державному та регіональному рівнях дасть можливість якісніше профінансувати масштабні екологічні програми. З іншого боку, зменшення частки міських, сільських, селищних екологічних фондів має негативні наслідки, оскільки обмежує фінансові можливості здійснення природоохоронних заходів органами місцевого самоврядування.

Проте, будь-які екологічні проблеми мають розв'язуватися в межах території на які розміщені екологічно-небезпечні об'єкти. Активний вплив

місцевого самоврядування на забезпечення стійкого розвитку країни, можливий лише в тому разі, якщо воно матиме достатній обсяг фінансових ресурсів, якими може розпоряджатись у межах своїх повноважень. На сучасному етапі розвитку України, визначення сфери повноважень місцевих органів влади тісно пов'язане з проведенням адміністративно-територіальної реформи, пріоритетним напрямом якої має бути децентралізація повноважень і фінансових ресурсів.

Наявність адміністративно-територіальних одиниць, котрі значно відрізняються за рівнем економічного розвитку, ключовими соціально-демографічними характеристиками є причиною нерівномірності економічного і соціального розвитку регіонів. Податкові надходження, мобілізовані на території розвинених областей, переважно вилучаються до державного бюджету, тим самим штучно створюється дотаційність місцевих бюджетів, а потім дотаційність усувається за допомогою міжбюджетних трансфертів, частка яких постійно й істотно зростає. Дотаційними стали всі області, навіть високорозвинені, самодостатні, які раніше дотацій не одержували. Така система надання трансфертів не стимулює регіони до нарощування економічного потенціалу, породжує утриманство. Міжбюджетні трансферти мають стимулювати економічний розвиток, інакше вони перетворюються на механізм регресу.

Необхідно розробити механізм стимулювання регіонів для збільшення доходів їхніх бюджетів, зокрема треба відмовитися від компенсації усієї суми дефіциту бюджету регіону незалежно від причин його виникнення, враховуючи лише об'єктивні чинники. Доцільно було б встановити гарантований мінімум бюджетної забезпеченості в розмірі 70% середнього по країні показника, а власні зусилля місцевої влади, спрямовані на поліпшення свого фінансового стану, дотувати до досягнення середнього рівня забезпечення. Це сприятиме виконанню критерію фіскальної еквівалентності, згідно з яким сукупні обсяги податкових надходжень до місцевого бюджету мають бути еквівалентними вартості наданих на її території суспільних послуг. Лише за недостатності податкового потенціалу на відповідній території внаслідок дії об'єктивних чинників доцільний перерозподіл бюджетних ресурсів за допомогою трансфертів.

Шляхами розвитку й удосконалення міжбюджетних відносин в Україні мають бути: чітке розмежування видаткових повноважень і відповідно розподіл видатків між рівнями бюджетів; чітке і стабільне розмежування податкових повноважень і розподіл доходів між бюджетами; формування і розвиток об'єктивних і прозорих механізмів фінансової підтримки бюджетів різних рівнів.